

Nieuwe Zaaksbehandeling bij de Rechtbanken

Toelichting bij de sheets, door Cor Coenrady

DIA 1

Voorblad

DIA 2

C.V. Cor Coenrady

Studie:

- HTS Procestechnologie
- Radboud Universiteit, Stralingdeskundige
- Universiteit Leiden (2013), Gerechtelijk deskundige

Werk:

- Gemeente Amsterdam (1982 - 1987)
- Provincie Gelderland (1987 – 2006)
- Commissie voor de Milieueffectrapportage (1993 – 2007)
- Provincie Drenthe (2006 – 2007)
- Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB) (2007 – heden)
- DCMR Milieudienst Rijnmond (2012 – heden)

Overig:

- Opgenomen in Landelijk Register van Gerechtelijke Deskundigen (LRGD)
- Website: www.coenrady.com
- Publicatie: Luchtkwaliteit en Omgeving, augustus 2014

Ongeveer 40 maal zelf voor de bestuursrechter gestaan als bevoegd gezag.

Ongeveer 55 maal als gerechtelijk deskundige zelfstandig dan wel in samenwerking met collega's een advies voor de ABRvS dan wel de rechtbanken.

Tenminste éénmaal per jaar als toehoorder op een zitting van de ABRvS aanwezig.

Eenmaal als gerechtelijk deskundige ter zitting een toelichting gegeven.

N.B.: Een gerechtelijk deskundige heeft op grond van de Wet milieubeheer en de Wet ruimtelijke ordening een speciale status. Overeenkomstig de gedragscode van de StAB is deze activiteit gemeld. Alles wat ik u vanmiddag vertel is op persoonlijke titel. Ik heb vandaag een snipperdag genomen.

DIA 3

Foto zittingszaal ABRvS

Links de drie staatsraden, rechtsvoor de griffier, in het midden de tafel waar de partijen aan kunnen zitten. Rechts van het midden het spreekgestoelte.

Let op: Er hangt ook een groot beeldscherm. Daar kun je als partij de rechters wat laten zien. Wel van te voren duidelijk aangeven en regelen.

DIA 4

Onderwerpen voor deze presentatie:

1. Een aantal artikelen uit hoofdstuk 8 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb)
 2. Het onderzoek van de gerechtelijk deskundige
- Daarna een pauze. Na de pauze ga ik verder met:
3. Oude en Nieuwe Zaaksbehandeling
 4. Mediation
 5. Nieuwe ontwikkelingen in het bestuursrecht.

DIA 5

Inleiding in de Algemene wet bestuursrecht

Uitgangspunten goed bestuur:

1. Het bestuursorgaan vervult zijn taak zonder vooringenomenheid (art 2.4, lid 1, Awb).
2. Bij de voorbereiding van een besluit vergaart het bestuursorgaan de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen (art. 3.2 Awb).
3. Het bestuursorgaan gebruikt de bevoegdheid tot het nemen van een besluit niet voor een ander doel dan waarvoor die bevoegdheid is verleend (art. 3.3 Awb).
4. Een besluit dient te berusten op een deugdelijke motivering (art. 3.46 Awb).

DIA 6

Wabo/omgevingsvergunning:

- in eerste aanleg beroep bij de Rechtbank
- hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Ruimtelijke besluiten (bestemmingsplannen en tracébesluiten) nog wel bij de Afdeling.

Per 1 januari 2013 is de Awb gewijzigd door de Wet aanpassing bestuursprocesrecht (WAB).

DIA 7

Behandeling van beroep in eerste aanleg

Algemene bepaling per 1-1-2013 !

Artikel 8:41a De bestuursrechter beslecht het hem voorgelegde geschil zoveel mogelijk definitief.

Gangbaar gebruik, nu formeel vastgelegd in de Wet.

DIA 8

Hoe toetst de rechter

Onderdeel in veel uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak betreffende bestemmingsplanzaken, e.d.:

“Bij de vaststelling van een bestemmingsplan heeft de raad beleidsvrijheid om bestemmingen aan te wijzen en regels te geven die de raad uit een oogpunt van een goede ruimtelijke ordening nodig acht. De Afdeling toetst deze beslissing terughoudend. Dit betekent dat de Afdeling aan de hand van de beroepsgronden beoordeelt of aanleiding bestaat voor het oordeel dat de raad zich niet in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat het plan strekt ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening.

Voorts beoordeelt de Afdeling aan de hand van de beroepsgronden of het bestreden besluit anderszins is voorbereid of genomen in strijd met het recht”.

Samengevat is de toets, of:

- de raad zich in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en/of;
- het Bestreden besluit anderszins is voorbereid of genomen in strijd met het recht.

Voor alle duidelijkheid:

Er bestaat in Nederland geen recht op vrij uitzicht of een vrije tuin !!

DIA 9

Onderdeel in veel uitspraken van de Rechtbanken betreffende Omgevingsvergunningen e.d.:
Bevoegdheid van het bevoegd gezag tot het opnemen of wijzigen van voorschriften van een omgevingsvergunning voor zover dit in het belang is van de bescherming van het milieu.

“Bij het gebruik van die bevoegdheid komt het bevoegd gezag beoordelingsvrijheid toe. De rechtbank dient derhalve bij de beoordeling van beroepsgronden dienaangaande die beoordelingsvrijheid te respecteren”.

Voorbeeld: het bevoegd gezag kan op grond van haar bevoegdheid een hogere grenswaarde voor geur of geluid vaststellen. Dat is niet altijd het belang van de omwonende.

Dia 10**Uitspraak:****Artikel 8:70**

De uitspraak strekt tot:

- a. onbevoegdverklaring van de bestuursrechter,
- b. niet-ontvankelijkverklaring van het beroep,
- c. ongegrondverklaring van het beroep, of
- d. gegrondverklaring van het beroep.

Artikel 8:72. lid 4

De bestuursrechter kan, indien toepassing van het derde lid niet mogelijk is, het bestuursorgaan opdragen een nieuw besluit te nemen of een andere handeling te verrichten met inachtneming van zijn aanwijzingen.

DIA 11

De valkuilen bij het ingestelde beroep:

Niet-ontvankelijk:

- woont te ver weg;
- onjuiste statuten;
- geen zienswijze ingediend.

Ongegrond:

- geen goede argumenten (wel de klok horen luiden maar niet weten waar de klepel hangt !);
- geen goed volledig dossier, geen eigen contra expertise;
- geen goede advocaat en/of eigen deskundige;
- te veel emoties, NIMBY of ze willen mijn bedrijf stukmaken;
- niet bereid om na te denken over alternatieven of oplossingen.

In het verleden kon een stelling van een omwonende (bijv. geen goed woon- en leefklimaat) al genoeg zijn voor een stringente toetsing van een besluit door de rechter. Verder toetste de rechter ook ambtshalve. Als overheid kon je de vraag stellen of er sprake was van onafhankelijke rechtspraak.

Sinds enkele jaren dient een appelland zijn beroep bij de rechter nadrukkelijk nader te onderbouwen en te weerleggen. Dit betekent vaak dat een eigen deskundige uitvoering een vergunningaanvraag en bestreden besluit commentarieert. Ook is in een aantal gevallen eigen tegenonderzoek noodzakelijk.

Bij bestemmingsplan wijziging dient nadrukkelijk er tevens een bouwaanvraag (afwijken bestemmingsplan) en een ruimtelijke onderbouwing van appelland te zijn ingediend. Als een buurman of projectontwikkelaar iets wil bouwen wat je als omwonende niet zou zien zitten dien je daar een goede ruimtelijke onderbouwing tegen over te stellen (bijzonder landschap, bijzonder natuurgebied, etc.).

DIA 12**Flowschema vooronderzoek en Onderzoek op zitting**

DIA 13**Het vooronderzoek (1)****Artikel 8:42** Termijn voor het verweerschrift van het bestuursorgaan**Artikel 8:43** Repliek en Dupliek

De bestuursrechter kan de indiener van het beroepschrift in de gelegenheid stellen schriftelijk te repliceren. In dat geval wordt het bestuursorgaan in de gelegenheid gesteld schriftelijk te dupliceren.

Derde-belanghebbenden kunnen een schriftelijk uiteenzetting indienen.

Artikel 8:47, lid 1 De bestuursrechter kan een deskundige benoemen voor het instellen van een onderzoek. Op grond van artikel 20.15 Wm en 6.5 van de Wabo uitsluitend de StAB. Bij civiele en overige geschillen; zie register LRGD.**Artikel 8:47, lid 3** De bestuursrechter kan partijen in de gelegenheid stellen om hun wensen omtrent het onderzoek binnen een door hem te bepalen termijn schriftelijk aan hem kenbaar te maken.DIA 14**Het vooronderzoek (2)**

Kader: Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) en
Algemene wet bestuursrecht (Awb)

- De rechter kan op verzoek van een partij of ambtshalve een bericht of een verhoor van deskundigen bevelen. Het vonnis vermeldt de punten waarover het oordeel van deskundigen wordt gevraagd (Rv, art. 194, lid 1).
- De rechter kan, op verzoek van een partij of ambtshalve, aan de deskundigen het geven van nadere mondelinge of schriftelijke toelichting of aanvulling bevelen (Rv, art. 194, lid 5 en Awb, art. 8.47, lid 3).

De rechter bepaalt of én op welke wijze een gerechtelijke deskundige wordt ingeschakeld (partijen kunnen wel invloed uitoefenen).

DIA 15**Het vooronderzoek (2)**

- De rechter bepaalt de termijn van het onderzoek (Rv, art. 197 en Awb, art. 8.47)
- De Stichting, zoals bedoeld in de Wm, art. 20.15 en Awb, art. 6.5b en Wro, art. 8.6 heeft de taak om een deskundigenbericht uit te brengen.

Eén van de partijen kan bezwaar maken tegen de voorgestelde gerechtelijk deskundige. De rechter bepaalt uiteindelijk wie als deskundige wordt ingeschakeld (LJN: BX7931, Gerechtshof Amsterdam, 29-11-2011)

DIA 16**Het vooronderzoek (2)**

- De deskundige die zijn benoeming heeft aanvaard, is verplicht de opdracht onpartijdig en naar beste weten te volbrengen (Rv, art. 198, lid 1 en Awb, art. 8.34).
- De deskundigen moeten bij hun onderzoek partijen in de gelegenheid stellen opmerkingen te maken en verzoeken te doen (Rv, art. 198, lid 2).
- Partijen zijn verplicht mee te werken aan een onderzoek door deskundigen (Rv, art. 198, lid 3).
- Het schriftelijke bericht van de gerechtelijk deskundige is met redenen omkleed (Rv, art. 198, lid 4).

DIA 17**Het vooronderzoek (2)**

Belangrijk uitgangspunt is het toepassen van hoor en wederhoor door de gerechtelijk deskundige. Werkwijze in Nederland niet uniform (afhankelijk van de situatie).

1. Afzonderlijk bezoeken en gesprekken met de verschillende partijen.
2. Gezamenlijk bezoek en/of gesprek.

en

1. Concept deskundigenbericht eerst naar partijen.
2. Definitief deskundigenbericht naar Raad van State of Rechtbank met een door hen gegeven reactietermijn.

DIA 18

Het deskundigenbericht

- Er wordt in beginsel alleen ingegaan op de vraagstelling van de rechter.
- In beginsel worden alleen de aangevoerde beroepsgronden en het verweer van het bevoegd gezag daarop behandeld.
- Alleen in een zijdelingse conclusie of bij de behandeling van de restvraag kunnen andere relevante zaken aan de orde komen.
- Het deskundigenbericht beperkt zich tot het te hanteren toetsingskader en de relevante feiten en omstandigheden in het geschil.
- Soms is bij de behandeling van de restvraag een voorstel opgenomen op welke wijze het geschil kan worden beëindigd dan wel de rechter kan voorzien.

DIA 19

Het vooronderzoek (3), plaatsopneming:

Artikel 8:50, lid 1 De bestuursrechter kan een onderzoek ter plaatse instellen.

Artikel 8:51, lid 1 De bestuursrechter kan aan een door hem aangewezen gerechtsauditeur of aan de griffier opdragen een onderzoek ter plaatse in te stellen.

Buurtbewoners/milieugroepen kunnen hiervan gebruik maken bij een geschil (nadere voorzieningen in een omgevingsvergunning, afwijzing verzoek handhaving).

Dode letter in de wet. Er zijn diverse gevallen waar de rechtspraak aan kwaliteit zou winnen door een bezoek van de rechter aan de locatie.

Voorbeeld: Geluidwindpark in de Eiffel, waarbij de Duitse rechter samen met een gerechtelijk akoestisch deskundige een nachtelijk bezoek brengt aan een dorp.

In de uitspraak wordt verwezen naar de door de deskundige uitgevoerde metingen en de eigen waarnemingen van de rechter.

DIA 20**Onderzoek ter zitting (1):**

Artikel 8:60, lid 1 De bestuursrechter kan getuigen oproepen en deskundigen en tolken benoemen en oproepen.

Artikel 8:60, lid 4 Partijen kunnen getuigen en deskundigen meebrengen of bij aangetekende brief of deurwaardersexploijt oproepen.

Artikel 8:64, lid 1 De bestuursrechter kan het onderzoek ter zitting schorsen. Hij kan daarbij bepalen dat het vooronderzoek wordt hervat.

DIA 21**Onderzoek ter zitting (2):**

Het inschakelen van andere deskundigen

- De rechter kan een partij op haar verzoek toestaan deskundigen te doen horen die niet door de rechter zijn benoemd (Rv, art. 200, lid 1).
- Indien de rechter een verhoor van een zodanige deskundige heeft toegestaan, is ook de wederpartij bevoegd op dezelfde voet deskundigen te doen horen (Rv, art. 200, lid 3).
- De rechter kan, op verzoek van een partij of ambtshalve, aan een zodanige deskundige het geven van nadere, mondelinge of schriftelijke, toelichting bevelen (RV, art 200, lid 4).

Het Rijk, provincies en gemeenten laten zich de laatste jaren bij de Afdeling of de Rechtbank steeds meer bijstaan door een advocaat en diverse zaakdeskundigen.

DIA 22**Bestuurlijke lus**

Artikel 8:51a, lid 1 De bestuursrechter kan het bestuursorgaan in de gelegenheid stellen een gebrek in het bestreden besluit te herstellen of te laten herstellen.

Artikel 8:51b, lid 1 Het bestuursorgaan deelt de bestuursrechter zo spoedig mogelijk mede of het gebruik maakt van de gelegenheid om het gebrek te herstellen of te laten herstellen.

DIA 23**Nieuw per 1-1-2013 !! Invoering relativiteitsvereiste !****Artikel 8.69a**

De rechter mag een besluit niet vernietigen als de rechtsregel waarmee het besluit in strijd is kennelijk niet strekt tot bescherming van de belangen van degene die zich op die rechtsregel beroept.

Uitspraak van 18 december 2012 Bp "De Zevenster"

"De door appelland bestreden geluidsonderzoeken hebben betrekking op de naleving van geluidsnormen ten aanzien van het nieuw op te richten woon-zorgcomplex en de nieuw op te richten woningen op gronden, waarop appelland in ieder geval geen rechten heeft. Deze normen strekken daarom niet tot bescherming van de belangen van appelland. De voorzitter heeft als voorlopig oordeel, dat appelland zich daarom niet op deze normen beroepen en dat artikel 1.9 Chw er aan in de weg staat, dat het bestreden besluit om die reden wordt vernietigd. Het verzoek om een voorlopige voorziening wordt afgewezen".

Ander voorbeeld:

Appelland woont naast een natuurgebied komt in beroep tegen de aanleg van een nieuwe weg. De belangen van appelland zijn alleen de nieuwe geluidsniveaus op de gevel van zijn woning, waarvoor een hogere geluidswaarde is vastgesteld. Appelland kan zich bijvoorbeeld niet beroepen op verstoring van vogels door geluid of verhoging van de stikstofdepositie op het natuurgebied, ook al heeft hij dit bezwaar uitstekend onderbouwd. Dat bezwaar kan alleen maar worden aangedragen door natuurbeschermingsverenigingen.

DIA 24**Wraking en verschoning**

Het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (Rv) en de Algemene wet bestuursrecht (Awb) kennen een vrijwel eenvormige regeling met betrekking tot wraking en verschoning (artikel 36 t/m 41 Rv en 8.15 t/m 8.20 Awb).

- Verschoning: Rechter trekt zich zelf terug.
- Wraking: Rechter moet zich zelf terugtrekken.

De rechtbanken hebben zowel een verschonings- als een wrakingsprotocol.

DIA 25

Samenvatting bezwaar en beroep bij de bestuursrechter

Stap		
1	Appelland	Zienswijze indienen
2	Bevoegd gezag / verweerder	Nota van beantwoording van de zienswijzen
3	Appelland	Beroepschrift indienen op basis van Nota van beantwoording en de eerdere zienswijzen
4	Bevoegd gezag / verweerder	Verweerschrift indienen op basis van beroepschrift
5	Appelland	Repliek indienen op basis van het verweerschrift, beroepschrift en eerdere stukken
6	Bevoegd gezag / verweerder	Dupliek indienen op basis van repliek, verweerschrift, beroepschrift en eerdere stukken
7	Appelland en/of verweerder	Nadere stukken indienen 10 dagen voor de zitting

DIA 26**Oude Zaaksbehandeling.**

Beroep bij de Raad van State

1. Voorlezen van de pleitnota's door partijen.
Pleitnota soms geparafeerd door de leidinggevende.
2. Vraagstelling door de staatsraden.
3. Reactie van partijen in tweede termijn.
4. Schriftelijke uitspraak na 6 weken.

DIA 27

Nieuwe zaaksbehandeling Even terug naar dia 12.

In 2010 heeft het Landelijke Overleg Voorzitters sectoren Bestuursrecht van Rechtbanken de "nieuwe zaaksbehandeling" vastgesteld. In 2011 is dit systeem langzamerhand bij de Rechtbanken geïmplementeerd.

De kern van de nieuwe zaaksbehandeling is dat een zaak, zodra het beroepschrift en het verweerschrift in de zaak zijn ontvangen, wordt geagendeerd voor behandeling op een zitting.

De gedachte is dat door het vroege contact met en de actieve opstelling van de rechter, de kans op een snellere en definitieve oplossing van de zaak wordt vergroot.

Die zitting zal in veel gevallen de enige zijn:

als aan het einde van de zitting alles helder is, is het vaak het beste gewoon zo snel mogelijk uitspraak te doen. Maar ook kan een zaak worden geschikt en verder kan een beroep worden ingetrokken, omdat bepaalde vraagpunten zijn verhelderd of bepaalde problemen zijn weggenomen. Alleen voor die zaken die zich daarvoor lenen, wordt na de zitting extra tijd uitgetrokken voor een vervolgtraject. In het begin werd wel gesproken over "compartitiezitting" of "regiezitting", maar dat zet procespartijen soms op het verkeerde been. Zij denken dan dat het die zitting niet over de inhoud gaat, maar daar gaat het nu juist wel over. **Dus zitting vooronderzoek.**

DIA 28

Wat komt aan de orde op de zitting tijdens het vooronderzoek?

De behandelende rechter bespreekt met partijen wat de geschilpunten zijn en wat er moet gebeuren om deze te kunnen berechten of op te lossen. Daarbij is van belang dat elke zaak de behandeling krijgt die het beste bij die zaak past.

De gemaakte afspraken worden vastgelegd in een proces-verbaal dat na de zitting wordt toegestuurd.

DIA 29

Tijdens deze zitting kan aan de orde komen:

- de strekking van het beroep (bijvoorbeeld: wat wil betrokkene met het (hoger) beroep bereiken?);
- het onderzoek in de zaak (bijvoorbeeld: moeten er nog bepaalde stukken komen, is er reden een getuige te horen of een deskundige te raadplegen?);
- het besluit van het bestuursorgaan (bijvoorbeeld: kleven aan het besluit gebreken die zich lenen voor herstel);
- de uitkomst van de zaak (bijvoorbeeld: is een schikking of mediation mogelijk?);
- of een nadere zitting nodig is;
- of meteen (mondeling of schriftelijk) uitspraak kan worden gedaan.

Hoe verloopt de zitting?

Op zitting wordt bekeken hoe de zaak verder het best kan worden behandeld. Dat betekent dat de volgorde waarin partijen op zitting het woord voeren niet vastligt. Ook is het veelal niet nodig dat partijen hun standpunten nog eens nader toelichten aan de hand van pleitnota's. Tussentijds kan de zitting worden geschorst waarbij de rechter partijen verzoekt om met elkaar in overleg te gaan.

Aan het einde van de zitting wordt besproken of op het (hoger) beroep uitspraak kan worden gedaan dan wel dat de procedure een vervolg moet krijgen. Als uitspraak kan worden gedaan, sluit de raadsheer het onderzoek op de zitting. Als de procedure een vervolg moet krijgen, worden daarover afspraken gemaakt. Meestal is een tweede zitting niet nodig.

Afspraken

Indien tijdens de zitting wordt besloten dat in de zaak nog geen uitspraak wordt gedaan, wordt afgesproken wat het vervolg van de procedure zal zijn, bijvoorbeeld welke partij iets moet doen en binnen welke termijn. De Rechter kan ook bepalen dat hij een deskundige inschakelt. Tevens is het mogelijk dat besloten wordt een nadere zitting te houden, zo nodig meervoudig (met drie raadsheeren). De datum van een nadere zitting kan tijdens deze zitting worden bepaald.

De gemaakte afspraken worden vastgelegd in een proces-verbaal dat u na de zitting wordt toegestuurd.

De uitspraak

Als de zaak erg duidelijk ligt, kan de raadsheer aan het eind van de zitting mondeling uitspraak doen. Daarvan krijgt u binnen twee weken na de zitting een schriftelijke weergave (proces-verbaal) toegestuurd. Meestal wil de raadsheer voor hij schriftelijk uitspraak doet nog even nadenken over de zaak. U hoort dan aan het eind van de zitting wanneer de uitspraak zal zijn: meestal binnen zes weken en bij spoedzaken eerder.

De uitspraak wordt in het openbaar uitgesproken, maar u hoeft daarvoor niet naar de Raad te komen. U ontvangt de schriftelijke uitspraak kort daarna per post. Als de Rechtbank niet binnen de gestelde termijn uitspraak kan doen, krijgt u daarover bericht.

Getuigen en deskundigen

Het is niet gebruikelijk getuigen en deskundigen te horen op deze zitting in het vooronderzoek. Wel kan op deze zitting worden besproken of er aanleiding is om op een later moment in de procedure getuigen of deskundigen te horen.

De Algemene wet bestuursrecht biedt u echter de mogelijkheid om getuigen en deskundigen mee te nemen naar de zitting. U moet dit de Raad of Rechtbank uiterlijk een week voor de zitting schriftelijk laten weten. Houdt u er rekening mee dat de Raad of Rechtbank niet verplicht is om meegebrachte getuigen of deskundigen het woord te geven tijdens de zitting.

Getuigen kunnen een vergoeding vragen voor gemaakte kosten. Zij kunnen op de zitting een ingevuld declaratieformulier aan de rechter overhandigen.

DIA 30

Tijdens een zitting kan de bestuursrechter de zitting tijdelijk schorsen om de partijen in de gelegenheid te stellen om met elkaar te overleggen.

DIA 31

Kernwoorden van de nieuwe zaakbehandeling zijn dus:

- (a) finaliteit,
- (b) snelheid,
- (c) maatwerk en alternatieve oplossingen
en
- (d) "echt" conflict boven juridisch geschil.

DIA 32

Aandachtspunten voor betrokken partijen:

1. Zo snel mogelijk gedingstukken naar de rechtbank.

Zorg voor een inzichtelijk en compleet dossier bij de rechter. Geen zoekplaatje ! Ook de historie bijvoegen.

Voeg indien nodig (lucht)foto's en een literatuurlijst bij.

Een bestuursrechter heeft meerdere zaken op een dag en is geen technaut.

DIA 33

Aandachtspunten voor de betrokken partijen:

2. Insteek van de gemachtigde bij de zitting tijdens het vooronderzoek

- Nadruk leggen op het schriftelijk afdoen (art. 8.43 Awb). Replik door appellant en daarna Dupliek door bestuursorgaan en Schriftelijke uiteenzetting door de derde-belanghebbende
- Nadenken in hoeverre de bestuurlijke lus kan/moet worden toegepast (art. 8:51b, lid 1, Awb).
- Van te voren technische vragen bedenken ten behoeve van het onderzoek van de gerechtelijk deskundige (art 8.47, lid 3, Awb).
- Rechter uitnodigen voor een bezoek ter plaatse.

DIA 34**Aandachtspunten voor de betrokken partijen:****3. Het onderzoek op zitting**

- Partijen dienen beargumenteerd hun standpunt weer te geven (*pleiten voor uw zaak*).
- Duidelijk aangeven wat er aan een bestreden besluit schort of juist goed is.
- Niet terugvallen op eerdere zienswijzen. Als appellant of belanghebbende de standpunten van verweerder en/of andere partij weerleggen of juist ondersteunen.

DIA 35**Aandachtspunten voor de betrokken partijen:****4. Het onderzoek op zitting**

- Rechter kan deskundigen oproepen om te verschijnen. *Bijvoorbeeld: Gerechtelijk deskundige van de StAB*
- Partijen kunnen ook deskundigen oproepen (8.60 Awb). *Bijvoorbeeld: REC Omrin Harlingen met deskundigen uit de USA en Duitsland*
- Zaak opnieuw laten schorsen zodat het vooronderzoek kan worden hervat.
- Opnieuw nadenken in hoeverre de bestuurlijke lus kan/moet worden toegepast (art. 8:51b, lid 1, Awb).
- De rechter zelf in de zaak laten voorzien (art. 8.72 Awb).

DIA 36**Aandachtspunten voor de betrokken partijen:****5. Mandaat van de gemachtigde**

- Gemachtigde van partijen kan worden gevraagd om mee te denken over een schikking, mediation of alternatieven.
- De bestuursrechter kan vragen naar een telefoonnummer van diegene die ter zitting de knoop kan doorhakken.
- Duidelijk aangeven of er juridische of beleidsmatige ruimte is voor een alternatief besluit.

Wat betekent de nieuwe zaaksbehandeling voor bestuursorganen?

De nieuwe zaaksbehandeling betekent dat bestuursorganen nog een kans krijgen om - zo mogelijk op een niet juridische manier - mee te werken aan een oplossing voor het conflict dat partijen hebben. Uiteraard moet die kans ook tijdens de bezwaarprocedure worden benut, maar de setting van de procedure bij de bestuursrechter biedt andere, nieuwe mogelijkheden om er uit te komen. Hoe komt de procedure er uit te zien? Net zoals voorheen wordt het bestuursorgaan dat het bestreden besluit heeft genomen eerst gevraagd om de gedingstukken aan te leveren. Hoe sneller dat gebeurt des te eerder kan de zaak naar zitting. Dan het verweerschrift.

In discussie is of de verplichting in de Awb om steeds een verweerschrift in te dienen gehandhaafd moet blijven. Bestuursorganen hebben er blijk van gegeven dat het niet altijd mogelijk is om vóór de zitting in alle gevallen een verweerschrift te produceren. Dat is ook niet steeds nodig. Gekeken wordt daarom of kan worden gewerkt met de spelregel dat alleen een verweerschrift wordt ingediend als de rechtbank daarom vraagt. Die spelregel is er nog niet, dus voorlopig blijft het indienen van een verweerschrift de regel. De andere kant van de medaille is dat als het bestuursorgaan geen verweerschrift indient, de rechtbank doorgaat met de procedure. Dus in feite heeft het bestuursorgaan ook nu al de keuze.

Bestuursorganen moeten - beleidsmatig en per geval - beslissen of er een gemachtigde naar de zitting gaat en, zo ja, wie dat zal zijn. Het zal niet meevallen, mede vanwege de (aanstaande) bezuinigingen en de daarmee bij sommige bestuursorganen gepaard gaande reorganisaties en krimp van personeel, om de rechtbanken op niveau te blijven bedienen. Maar laat één ding duidelijk zijn, zonder gemachtigde van het bestuursorgaan gaat het niet lukken. Om het gesprek te kunnen aangaan over belangen en (besluit)alternatieven is het noodzakelijk dat het bestuursorgaan aanwezig is op de zitting.

Van belang is met welke insteek de gemachtigde van het bestuursorgaan op pad gaat. Idealiter treft de bestuursrechter een gemachtigde die met enige afstand en met open blik naar het geschil en het onderliggende conflict kan kijken en die – rekening houdend met de belangen van het bestuur, de algemene belangen - bereid is mee te denken met een oplossing voor dat geschil of conflict. Het helpt niet echt als de gemachtigde zwaar geharnast de zittingszaal binnenkomt met als opdracht koste wat het kost het bestreden besluit overeind te houden.

Soms zijn de publieke belangen met een alternatief besluit net zo goed, soms zelfs beter, gediend dan met het aangevochten besluit. Aan de andere kant, als er geen juridische of beleidsmatige ruimte is voor een alternatief besluit, dan moet de gemachtigde dat klip en klaar maken, dan kan de discussie zich concentreren op de houdbaarheid van dat besluit.

Omdat de gemachtigde kan worden gevraagd mee te denken met een schikking, met mediation of met besluitalternatieven moet duidelijk zijn of het bestuur dat kan en wil. Dat kan betekenen dat de machtiging van de procesvertegenwoordiger daarop moet zijn toegesneden. Als de discussie gaat over oplossingen waarover de procesgemachtigde niet bevoegd is afspraken te maken, dan moet duidelijk worden wie daar wel over kan beslissen. Het kan gebeuren dat wordt gevraagd naar het telefoonnummer van degene die de knoop kan doorhakken, zodat direct - al dan niet vanuit de zittingszaal - kan worden gebeld. De gemachtigde is daar op voorbereid.

De rechter vraagt aan partijen dat zij openstaan voor finale geschilbeslechting !

DIA 37

De ene zaak is de andere niet !

Een beroep over de revisievergunning van een Raffinaderij of een Energiecentrale is heel wat anders dan een handhavingszaak op grond van het Activiteitenbesluit.

Een verschillende aanpak bij de rechtbank is daarom denkbaar.

Bij grote zaken wordt door het bestuursorgaan een advocaat ingeschakeld (Rijkswaterstaat, Friesland, Drenthe, Limburg).

DIA 38

Nadelen Nieuwe zaaksbehandeling

Bij de nieuwe behandeling van zaken neemt de rechter op de zitting direct de regie in handen. In plaats van partijen eerst hun zaak mogen bepleiten, begint de rechter gelijk met het stellen van vragen. Daarin schuilt het gevaar dat de rechter, nog voordat partijen aan het woord zijn gekomen, in zijn vraagstelling een bepaalde vooringenomenheid kan laten doorklinken.

In twee gevallen leidde dat tot een toewijzing van het verzoek om de rechter te wraken. Zo werd geoordeeld dat als de rechter op zitting er gelijk mee begint dat een beroepsgrond "onzin" is, nog voordat eiser zijn grond had kunnen toelichten, en dat gemachtigde "zit te zeuren", er dan sprake is van objectieve vrees voor vooringenomenheid van de rechter. Naar objectieve maatstaven bezien geeft de rechter met die uitlatingen blijk van een vooringenomenheid. De rechter wekt daarmee de indruk dat hij zich reeds op dat moment, in voor verzoeker negatieve zin, al een oordeel over de zaak gevormd. Zie daarover meer de beslissingen van de wrakingskamer: Rb. Arnhem 15 maart 2012 AB 2012/273 (LJN: BV9115, Rechtbank Arnhem , 11/1002); Rb. Breda 13 oktober 2011 AB 2012/274 (LJN: BT8993, Rechtbank Breda , 240671 HA RK 11-158).

Het komt er kort gezegd dus op neer dat met de nieuwe zaaksbehandeling de bestuursrechter meer op zijn woorden zal moeten passen.

Het Studiecentrum Rechtspleging geeft voor rechters cursussen op het gebied van de Nieuwe Zaaksbehandeling.

Partijen en advocaten krijgen regelmatig het gevoel dat de rechter hen een schikking oplegt.

DIA 39

Conclusies NZB

- De rechter vraagt bij de Nieuwe Zaaksbehandeling aan partijen dat zij openstaan voor finale geschilbeslechting !
- Nadenken over de bevoegdheden en de speelruimte van de procesgemachtigde en wellicht de afvaardiging voor de rechtbank.
- Anticiperen en waar nodig toepassen van de bestuurlijke lus!
- Van te voren (technische) vragen bedenken ten behoeve van het onderzoek van de gerechtelijk deskundige.
- Afspraken bij de rechter vastleggen in het proces-verbaal.

DIA 40

MEDIATION

De bestuursrechter oordeelt of u in juridische zin gelijk heeft of niet.

In sommige gevallen is het beter om als partijen met elkaar in gesprek te gaan.

Mediation houdt meer rekening met de achterliggende problematiek en zorgt er voor dat partijen weer met elkaar gaan praten.

Er wordt moment gewerkt aan een nadere wettelijke invulling voor mediation. Een voorstel voor de Wet bevordering van mediation in het bestuursrecht ligt thans bij de Tweede Kamer. Dit wetsvoorstel zal in week 50 worden behandeld.

DIA 41

MEDIATION

Procedurestappen mediation:

- Rechter, één van de partijen of een lokaal bestuurder geeft aan dat mediation zinvol kan zijn
- Brief aan partijen instemming mediation en keus mediator
- Eerste bijeenkomst:
bespreking mediationregels, de verdeling van de kosten, vastleggen taken en verplichtingen partijen
- Stilleggen gerechtelijk procedure
- Bespreking van de kwestie
- Bespreking van de gezamenlijk gevonden oplossingen
- Opstellen van een vaststellingsovereenkomst (Burgerlijke Wetboek, Boek 7, artikel 900)
- Nadere uitwerking van de vaststellingsovereenkomst in een proces verbaal, vonnis of een beschikking.

DIA 42

MEDIATION

Partijen zijn samen verantwoordelijk voor de betaling van de mediator

Onder het uurtarief van de mediator vallen:

- De contacturen;
- Het op verzoek van partijen lezen van stukken;
- Het opstellen van de vaststellingsovereenkomst;
- De verslaglegging;
- Bijzondere kosten, zoals het huren van ruimte.

DIA 43

Valkuilen bij mediation:

- Eén of meerdere partijen in het geschil wil niet meedoen of werkt onvoldoende mee
- De kwestie dan wel de mogelijke oplossingen komen niet op tafel
- De mogelijke oplossingen vallen buiten het budget van het bedrijf (boven- of onderkant BBT-range)
- Partijen laten zich niet bijstaan door technische adviseurs
- Mediator moet zich beperken op de hoofdlijnen van het geschil (kennis en/of kosten)
- Aanvullende informatie geeft één van de partijen ineens een andere positie in het geschil

De afgelopen jaren heb ik een aantal malen kennisgenomen van een aantal zaken waarbij ook mediation is geprobeerd. Daarbij bleek in een aantal gevallen dat één of meerdere partijen in het geschil niet mee wilde doen of onvoldoende meewerkte.

Mediation kan wel degelijk nuttig zijn in het geval bij conflicten over houtstook bij huishoudens vanwege het ontbreken van een goed juridisch kader en bij bijvoorbeeld de aanleg van een nieuwe weg met daarbij tevens de aanleg van een geluidswal. Het voorspoedigt uiteindelijk de aanleg.

DIA 44

Nieuwe ontwikkelingen Rechtspraak

Digitalisering:

- Particulieren zonder advocaat nog op papier stukken indien bij de rechtbank.
- Voor bestuursorganen en bedrijven wordt online procederen verplicht.
- Bij een online dossier kunnen stukken makkelijker en sneller worden toegevoegd, geraadpleegd en uitgewisseld.
- Zware veiligheidsvereiste.

DIA 45

Omgevingswet (1):

Zes instrumenten vormen de kern van de Omgevingswet:

1. Omgevingsvisie (facultatief voor gemeenten)
2. Omgevingsprogramma
3. Decentrale regelgeving (Omgevingsplan voor gemeenten , omgevingsverordening voor provincies)
4. Algemene rijksregels voor activiteiten (geen vergunningplicht)
5. Omgevingsvergunning
6. Projectbesluit (afwijken van het Omgevingsplan)

DIA 46

Omgevingswet (2):

- Vervangt een groot deel van de huidige wet- en regelgeving (Wabo, Wro, Nbw, Chw, Wgv)
- Omgevingsplan vervangt de huidige bestemmingsplannen
- Ruime mogelijkheden voor maatwerk en afwijken van algemene regels (Chw, Wgv)
- Ruimte voor regionale verschillen
- Besluitvorming binnen 8 weken
- Beroepsmogelijkheden (1e aanleg: Rechtbank + 2e: ABRvS)

DIA 47

Omgevingswet (3)

Aandachtspunten:

- Wet vergunningverlening, toezicht en handhaving (verbeteren kwaliteits- en kennisniveau Omgevingsdiensten), proces loopt al.
- De inhoud van de 4 onderliggende AMvB's en circa 10 Ministeriële Regelingen

Voorbeeld:

Hoe gaan we om met geur en de cumulatie van verschillende geuren.

Persoonlijk maak ik mij wel zorgen het kwaliteits- en kennisniveau van de Omgevingsdiensten. Ik noem hierbij als voorbeeld de situatie in de provincie Gelderland. Helaas heeft men in Gelderland 7 Omgevingsdiensten gecreëerd waardoor er sprake is van een behoorlijke versnippering. Dit komt de slagkracht en het kwaliteits- en kennisniveau niet ten goede, wat je met name zult gaan merken bij IPPC en BRZO-bedrijven.

Een ander zorgpunt die ik heb met betrekking tot Omgevingsdienst en de betreffende ambtenaren heb is dat zij veel minder inhoudelijk onderworpen zijn aan bestuurlijk politieke controle en regels. Ik heb het daar nog wel eens over met mijn oud Gedeputeerde Lily Jacobs. Alles is tegenwoordig gemandateerd aan een voor het publiek onbekende directeur van de Omgevingsdienst. Dat was in

mijn tijd in Amsterdam, Gelderland en Drenthe wel anders. De wethouder of Gedeputeerde was de baas. Verder had ik persoonlijk periodiek overleg met de raads- of statenleden, die mijn controleerden. Kwaliteits- en kennisniveau en inhoudelijke democratische controle van een Omgevingsdienst kan naar mijn mening een aandachtspunt zijn voor de komende campagne voor Provinciale Staten.

DIA 48

Aanbevolen literatuur:

- Rechtspraak.nl/Landelijke regelingen -> Zitting nieuwe stijl in het bestuursrecht.
- Rechtspraak.nl/formulieren - > Leidraad deskundigen in civiele zaken
- Van Ettehoven en Verburg "Nieuwe Zaaksbehandeling bij de bestuursrechter" Pionierskrant, zomer 2011.
- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Comparitie>
- Procesregeling bestuursrecht 2013, Stcrt-2014-9197
- Wrakingsprotocol Rechtbanken.
- Raadvanstate.nl of Rechtspraak.nl/Mediation
- Rechtspraak.nl/Themadossiers - > Modernisering **rechtspraak**

DIA 49

- **BEDENK ALS PARTIJ ALTIJD WAT JE IN EEN BEROEPSPROCEDURE WILT BEREIKEN**
- **BEZOEK ALS TOEHOORDER EEN ZITTING VAN DE AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK VAN DE RAAD VAN STATE OF DE REGIONALE RECHTBANK**
- **LET OP GEDRAG EN UITSTRALING IN DE RECHTSZAAL**